

Ляшенко О. І. Учасники освітнього процесу. *Енциклопедія освіти*. / Нац.акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]: 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 1045–1046.

УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ – особи, залучені до освітнього процесу: здобувачі освіти, педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники, батьки здобувачів освіти, фізичні особи, які провадять освітню діяльність, інші особи, які залучаються закладом освіти відповідно до спеціальних законів.

Залежно від способу участі в освітньому процесі У.о.п. мають різні права і обов'язки, визначені законодавством. Здобувачі освіти мають право, зокрема, на: навчання впродовж життя та академічну мобільність; якісні освітні послуги та вибір індивідуальної освітньої траєкторії; справедливе й об'єктивне оцінювання результатів навчання; свободу різних видів діяльності, передбачених освітньої програми; безпечні та нешкідливі умови навчання, утримання і праці; повагу людської гідності, захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації; доступ до послуг, інформаційних ресурсів, інфраструктури, що використовуються в освітньому процесі та науковій діяльності, у порядку, установленому закладом освіти; збереження місця навчання на період проходження військової служби за призовом та/або під час мобілізації; участь у громадському самоврядуванні та управлінні закладом освіти; інші права й умови, необхідні для здобуття освіти. Вони зобов'язані: виконувати вимоги стандарту освіти та освітньої програми, дотримуючись принципу академічної доброчесності; поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх У.о.п., дотримуватися етичних норм; відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля; дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти тощо.

Педагогічні, науково-педагогічні і наукові працівники мають право на: академічну свободу та педагогічну ініціативу; розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проєктів, методик і технологій, методів і засобів навчання; користування інформаційними ресурсами, інфраструктурою та послугами в порядку, установленому закладом освіти; підвищення кваліфікації та перепідготовку, творчу відпустку, вільний вибір освітніх програм, форм навчання, суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку; справедливе та об'єктивне оцінювання своєї професійної діяльності; захист професійної честі та гідності; безпечні і нешкідливі умови праці; участь у громадському самоврядуванні та роботі колегіальних органів управління закладу освіти; інші права, передбачені законодавством. Вони зобов'язані: постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність; виконувати освітню програму, домагаючись досягнення здобувачами освіти передбачених нею результатів навчання, сприяти їхньому різнобічному розвитку; дотримуватися педагогічної етики, академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами освіти; поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх У.о.п.; настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та цінностей; формувати у здобувачів освіти усвідомлення необхідності додержуватися Конституції і законів України, повагу до державної мови і державних символів України, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання України та навколишнього природного середовища; додержуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, виконувати свої посадові обов'язки тощо.

Батьки здобувачів освіти мають рівні права та обов'язки щодо освіти і розвитку дитини, зокрема вони мають право: захищати відповідно до законодавства права та законні інтереси здобувачів освіти; обирати заклад освіти, освітню програму, вид і форму здобуття дітьми відповідної освіти; брати участь у громадському самоврядуванні закладу освіти; завчасно отримувати інформацію про всі заплановані у закладі освіти і позапланові заходи, дослідження, обстеження, педагогічні експерименти та надавати згоду

на участь у них дитини; отримувати інформацію про діяльність закладу освіти, результати навчання своїх дітей і результати оцінювання якості освіти у закладі освіти та його освітньої діяльності. Батьки здобувачів освіти зобов'язані: сприяти виконанню дитиною освітньої програми та досягненню дитиною передбачених результатів навчання; поважати гідність, права, свободи і законні інтереси дитини та інших У.о.п.; дбати про фізичне і психічне здоров'я дитини, сприяти розвитку її здібностей, утвердженню поваги до суспільної моралі та суспільних цінностей, формувати у дитини культуру життя і діалогу в суспільстві, навички здорового способу життя тощо.

Права та обов'язки інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, визначаються законодавством, відповідними договорами та/або установчими документами закладу освіти.

У.о.п. мають також інші права та обов'язки, передбачені законодавством, колективним договором, трудовим договором та/або установчими документами закладу освіти.

Лит.: 1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145. Офіційний вісник України. 2017. № 78, стор. 7, стаття 2392.

О.І. Ляшенко